

МАРИНА ТА СЕРГІЙ
ДЯЧЕНКИ

Романи
Повість
Оповідання

САМІУМ ВІТА НІОСТРА

Харків
«ФОЛІО»
2019

ЧАСТИНА ПЕРША

...Ціни, ціни, це щось страшне! Врешті-решт мама найняла кімнатку в п'ятиповерховому будинку, хвилин за двадцять од моря, вікнами на захід. В іншій такій самій кімнатці (квартира ж двокімнатна!) жили хлопець з дівчиною. Кухня, ванна, туалет — усе спільне.

— Вони ж цілий день на пляжі, — заспокоїла хазяйка. — Хіба молодим багато треба? Море, он воно, чи не з вікна видно. Рай.

Хазяйка пішла, залишивши два ключі: од вхідних дверей і од кімнати. Саша знайшла на дні валізи торішній, ледь полинялий купальник і поспіхом переодяглася у ванній, де на батареї сохли чужі трусики. Її охопила святкова щаслива сверблячка: ще трошки, і в море. Хвилі, сіль на губах, глибока вода кольору хакі — все забулося за довгу зиму. Пальці в прозорій хвилі барвою нагадують білі черешні. Пливеш в обрій, відчуваєш, як море обмиває живіт і спину, потім пірнаєш і бачиш на дні каміння, водорості й зеленуватих строкатих рибок...

— Може, спочатку попоїмо? — запитала мама.

Вона дуже втомилася. Дорога в задушливому плацкартному вагоні, біганина по квартирах і безконечні суперечки з хазяйками — справа нелегка.

— Мамо, ми ж на море приїхали...

Мама лягла на диван, підклавши під голову стосик свіжої постільної білизни.

— Хочеш, збігаю по пиріжки? — лагідно запропонувала Саша.

— Ми тут що, пиріжками будемо харчуватися? Є ж кухня...

— Ну мамо! Хоч раз пірнути...

— Іди, — мама заплющила очі. — Заодно по дорозі назад купи яєць і кефіру. А, ще хліба й масла.

Саша натягла на купальник сарафан, тицьнула ноги в босоніжки і, прихопивши з собою хазяйського рушника, вискочила у двір, на сонечко.

У дворі цвіли дерева, назв яких Саша не знала й називала про себе «павичеві». За ланцюжком нерівно підстрижених кущів починалася вулиця, що веде до моря. «Вулиця, Що Веде До Моря» — так Саша й вирішила її називати. Таблички зі справжньою назвою вулиці, простою й непоказною, нічого не значили. Буває ж таке, що прекрасним речам дають дурні назви, — і навпаки...

Вимахуючи сумкою, вона пішла — побігла — вниз.

Люди йшли густою юрбою, хто з надувним матрацом, хто з великою парасолькою, хто з самою тільки пляжною сумкою. Діти, як годиться, обливалися розталим морозивом, і матері, сварячись, зтирали плями пожмаканими носовими хустинками. Сонце давно перейшло зеніт і тепер висіло над далекими горами, наче вибираючи місце для посадки. Саша, всміхаючись аж до вух, ішла до моря, відчуваючи гарячий асфальт навіть крізь підошви босоніжок.

Вони вибралися.

Попри безгрошів'я, попри мамині проблеми на роботі. Попри все, вони приїхали на море, і через п'ятнадцять хвилин... десять... Саша пірне.

Вулиця завершила. Тротуар майже весь був загороджений щитами дрібної туристичної контори — ось Ластів'яче Гніздо, Масандра, Нікітський ботанічний, Алупкинський палац... Дзвеніли й гули ігрові автомати. Залізна тумбочка механічним голосом пропонувала передбачити долю по лініях на руці. Саша стала навшпиньки — і на решті побачила море.

Насилу стрималася, щоб не помчати галопом. Риссю збігла вниз по дедалі крутішому схилу, туди, де прибій, туди, звідки долинав щасливий дитячий вереск і музика приморських кафе. Зараз...

Найближчий пляж виявився платним. Навіть не дуже засмутившись, Саша зробила гак довкола паркана, зістрибнула з невисокої бетонної балюстради, і під ногами в неї захрускотіла галька. Вибрала вільне місце на камінні, скинула на сумку рушник, сарафан, поруч залишила босоніжки і, морщачись, пошкутильгала по камінцях до смуги прибою. Лець додидавши до води, стала рачки, шубовснула, попливла...

Ось воно, щастя.

Вода в першу секунду здалася холодною, а в другу — теплою, наче молоко. Коло берега гойдалися на хвилях водорості й шмаття поліетиленових пакетів, але Саша пливла далі й далі, і вода перед нею очистилася й змінила барву, позаду лишилися надувні матраци та діти на яскравих кругах, навколо відкрилося море, і спалахнув

яскраво-червоний конічний буй — мов знак якості між двома блискучими полотнищами.

Саша пірнула, розплющила очі й побачила цілий табунець сірих довгастих риб.

* * *

Вона поверталася підтюпцем — мама, мабуть, давно її чекає і лягатиметься. Дорога догори виявилася несподівано крутою й довгою. В магазинчику одна-однісінька змучена продавщиця торгувала і хлібом, і яйцями, й картоплею, тому черга до неї стояла чимала. Саша заручилася підтримкою дебелиї засмаглої жінки («Скажете, що я за вами, добре?»), і по Вулиці, Що Веде До Моря, побігла у двір з «павичевими» деревами.

Чоловік стояв коло квартирного бюро — зеленої будки з одвічно зачиненими віконницями. Був він, попри спеку, одягнений у темний джинсовий костюм. Його лице під козирком синьої кепки здавалося нездорово-жовтим, восковим. Темні окуляри не пропускали ні проміннячка й нічого не віддзеркалювали. Та все одно Саша вловила його погляд.

Їй стало неприємно.

Відвернувшись і більше не дивлячись на дивного чоловіка, вона зайшла в під'їзд, пропахлий поколіннями котів та кішок, піднялася на другий поверх і подзвонила в чорні дерматинові двері з бляшаним номером «двадцять п'ять».

* * *

Щоранку вони прокидалися о четвертій, коли сусіди, молода пара, поверталися з дискотеки. Сусіди довго ходили туди-сюди по коридору, пили чай, скрипіли ліжком і нарешті затихали, тоді Саша з мамою засинали знову і вдруге прокидалися уже о пів на восьму.

Саша заварювала розчинну каву. Вони з мамою випивали по чашечці (у кухні було повно брудного посуду, молоді сусіди завжди дуже перепрошували за безлад, та все одно тарілок не мили) і йшли на пляж. По дорозі купували йогурт у стаканчиках, або теплу кукурудзу, рясно посипану кристаликами солі, або піріжки з повидлом. Брали напрокат один пластиковий шезлонг, розстеляли на ньому рушник і бігли купатися, оступаючись і сичачи з болю на великій гальці. Хлюпалися, пірнали й не виходили з води півгодини, а то й годину.

На другий день Саша «підгоріла», й мама на ніч мастила їй плечі кефіром. На четвертий день поїхали на морську прогулянку,

— Ні.

Удень Валентин повів їх обідати в ресторан. Був він пристойний дядько, дотепний, чарівний; Саша дивилась, як радіє мама, і подумки лічила дні: сьогодні двадцять сьоме. Залишилося п'ять днів... Точніше, чотири, на п'ятий ми їдемо. І все закінчиться. Я все забуду. Ще п'ять разів...

Вона скупалася наступного ранку і наступного, а потім проспала.

* * *

Прокинулася від сонця. Сонце било в незачинене вікно, мамині ліжка було порожнє, будильник, вивернувшись з-під подушки, лежав на килимі.

Не вірячи собі, Саша взяла його в руки. Жовта стрілка показує пів на четверту... Пружина спущена... Чому він не подзвонив?!

— Мамо! Ти брала будильник?!

Мама, добродушна, свіжа після душу, принесла в кімнату каву на таці.

— Не брала... Він упав, я його не піднімала... Ще хазяйка причепиться... Не переживай, ти в ці дні не висиплялася, треба ж на відпочинку виспатися... Та що з тобою?

Саша сиділа на краю розкладачки, опустивши плечі й чітко усвідомлюючи, що сталося жахливе. Незрозуміле, незбагненне, невідомо чим загрозливе — і тому втричі страшніше.

* * *

Темний чоловік стояв біля туристичного бюро. Розглядав фотографію Ластів'ячого Гнізда. Саша сповільнила ходу. Мама озирнулася.

— Ти йди, — сказала Саша. — Я дожену.

Віншій ситуації мама, напевно, почала б заперечувати й розпитувати. Але Валентин, мабуть, уже взяв напрокат шезлонги; мама кивнула, сказала: «Не затримуйся» і пішла вниз, до пляжу.

Під ранковим сонцем розм'як ав асфальт. Шини легковиків та вантажівок друкувалися в калюжці чорного мастила, залишали на проїзній частині фігурні сліди.

— У мене будильник не задзвонив, — сказала Саша, сама не розуміючи, за що вибачається й перед ким. — Він упав...

Крізь чорні окуляри не було видно очей. І в скельцях не відображалося нічого. Наче вони були оксамитові. Темний чоловік мовчав.

ОДЕРЖИМА

ІСТОРІЯ ПЕРША

ДЕМОН

— Хто має владу над частиною, той має владу над усім. Це основний закон магії.

Курилися пахощі. Щирився череп на парчевій скатерці. Щільно затягнуті штори й рами ледь пропускали рев шумної вулиці. Ось язичок полум'я хитнувся, поплив, освітив фотографію: чоловік близько сорока років на тлі БМВ. Машина гарна, власник — ні: хамувата посмішка на круглому гладкому лиці, тонкі губи, маленькі очиці.

— Хто має владу над образом, той має владу над плоттю...

Блиснули в тьмянім світлі леза ножиць. Відокремили людську фігурку від БМВ, від кущів на задньому плані, від неба, бруківки й тротуару; втративши машину, чоловічок став жалюгідним, і навіть хамувата посмішка вилянула.

— Образ переходить у тінь, тінь розсипається попелом... — пальці з довгими чорними нігтями захопили фігурку й піднесли до вогню. Голова спалахнула першою, і посмішка зникла. Клієнтка, й так бліда, зіщулилась і прикусила губу.

— Не бійся! — таємничий грізний голос на секунду полагіднішав. — Нічого з ним не станеться. Полюбить тебе — і край!

Відьма опустила палаючий папір на блюдце, дїждалася, доки згорить увесь, спритно струсила попїл у формочку. Нахилила свїчку, залила зверху гарячим воском; остигаючи, віск каламутнішав і втрачав прозорість. На столі, вкритому церковною парчею, народжувалася воскова лялечка.

— І забуде раб Божий Олександр усіх своїх жінок, — голос підвищився, набуваючи металевих ноток, — а любитиме тільки рабу Божу Світлану, й очима, й серцем, і тілом, і душею...

Клієнтка аж нахилилася вперед, і стало видно, як сильно вона прагне бути коханою.

Чорний ніготь підчепив фігурку, пальці не без зусиль вивільнили лялечку з форми. Плавився віск; з окремої грудочки відьма

спритно зліпила геніталії. Фігурка виявилася занадто малою для такої пишноти, однак ні відьму, ні клієнтку це не збентежило. Відпавши раз і вдруге, деталь досить-таки косо закріпилась на восковому тілі.

— Зі здоров'ям у нього проблеми, — заклопотано повідомила відьма. — Лікуватимеш.

— Полікую, — клієнтка дрібно закивала.

— І щось печінка його мені не подобається, — довгі пальці покрутили фігурку так і саяк. — А ти!

Клієнтка підстрибнула на стільці.

— Покинь курити! — чорний ніготь викривально вп'явся їй у груди. — Не можна тобі курити!

— Покину, — блідими губами пообіцяла клієнтка.

— А тепер іди. Я духа викликатиму. Без духа не вийде. Йди! Гроші залиши на порозі!

— А... — тихо пискнула клієнтка.

— Двісті баксів. Залишиш більше — здійсниться скоріше.

— Д-дякую... — клієнтка зісковзнула зі стільця, як тепле масло з ножа, повагалася, наважилась: — То коли мені ждати?

— Він тобі зателефонує. Сама не набивайся. Приїде до тебе, у ноги впаде.

Застрягнувши між надією та сумнівом, тітка ніяк не могла піти; стіл, накритий церковною парчею, раптом дрібно затрясся, наче кришка на киплячій каструлі. Клієнтка позадкувала.

— Бачу!

Тремтлива рука випустила довгий палець із чорним нігтем, ніготь вказав у куток — у півморок:

— Бачу! Он він!

Клієнтка метнулася до виходу. Через частку секунди від неї лишився ледве вловимий запах — нервового поту та недорогого дезодоранту, такого сильного, що його не зміг до решти вбити навіть дух ладану. Стіл іще якийсь час дрижав, зловісно й моторошно, потім відьма Ірина припинила його трясти. Хряснули вхідні двері; відьма потяглася так, що з'їхали до ліктів рукава широкої білої хламиди. Стягла з голови хустину, задмухала свічку. Розсунула штори, впускаючи до кімнати світло, відчинила квартиру; повернувшись до стола, висунула з-під парчі відро й струсила в нього обрізки фотографії, дрібне сміття та воскову лялечку з величезним членом.

ЕЛЕКТРИК

(Повість)

Хропіння в купе стихло аж над ранок. Поки Олена й Ніна пили чай у запиленій щілині між дерматиновими полицями, попутник спав тихо, мов дитина, і здавалось, що він цілком задоволений життям.

О пів на восьму ранку Олена й Ніна вийшли на асфальтову стрічку перону, потрісканого й мокрого. Самотній носильник спробував нав'язати свої послуги, а коли це не вдалося, просто пішов за ними, і залізний його возик гуркотів, наче катафалк. Сутінки розчинились, оголивши далекий ліс, будинок вокзальчика та майданчик із жовтим автобусом; на боку автобуса червоніла велика, наполовину обдерта наклейка: «Загорівськ — місто живого дерева!»

— Сплять же з ним якісь тітки, — бурмотіла Олена собі під ніс. — Хропе й хропе, ще й рохкає... От же гадство, за цілу ніч очей не склепила, голова розколюється...

Ніна мовчки подала їй таблетку баралгіну, другу, скривившись, ковтнула сама.

Жовтий автобус ішов з пункту А в пункт Б майже годину. Вивантаживши валізу на автовокзалі, Олена, примружившись, роззирнулася:

— Ну привіт, місто Задрипанськ!

Двоє-трьох перехожих обернулися на ці її слова, обмінялися поглядами й пішли далі.

Олена ненавиділа всі відрядження, крім закордонних. До міста Загорівська вона відмовлялася їхати категорично. Ще вчора.

— Зате тут легко дихається, — обережно зауважила Ніна.

Відповіддю був погляд, що означав: «Я зневажаю твій фальшивий оптимізм».

Олена переживала особистий крах: до вчорашнього дня вона була впевнена, що зв'язок із шефом дає їй особливі права й підносить над нікчемним побутом; учора, за дві години до поїзда, шеф їй пояснив, хто вона така й чого варта: «Не поїдеш, куди від-

ряджає фірма, — підеш, куди пошлю я». Шеф був злий і говорив голосніше, ніж було потрібно, тому не було в офісі людини, яка б не знала точного змісту їхньої з Оленою бесіди.

Мовчки, тягнучи за собою валізи на коліщатах, вони пройшли до міського готелю. У холі їх зустрів густий запах маленького закладу, що побував на своєму віку й радянським готелем, і робітничим гуртожитком, і пристойним готелем для так званого середнього класу. Готель ще й досі намагався тримати марку: великий букет гладіолусів стояв на столі посеред холу, застояний запах сигаретного диму був присмачений непоганими парфумами, і замість ключів із важеними сталевими грушами Олена й Ніна одержали на руки пластикові картки. Адміністратор, худе дівча, усміхалася дещо силувано.

Так само мовчки вони вселилися в номер, двокімнатний напівлюкс, і отут стався інцидент. Олена виявила у ванній порваний, наче прапор на барикаді, не дуже білий рушник, і розлютилася.

— За такі бабки... Це що, чотири зірки?!

Матюкаючись, наче божевільний філолог, Олена скотилася крученими сходами на перший поверх. «Бля-бля-бля», — радісно повторювала луна. Вийшовши на майданчик із вигадливим кутим поруччям, Ніна в сходовому просвіті змогла бачити всю сцену: Олена налетіла на молоду адміністраторку, потрясаючи рваним рушником, не слухаючи плутаних виправдань, вимагаючи негайно покликати старшого менеджера, директора, мера, криючи останніми словами тупих корів, які зажерлися, прилипли задом до смердючих крісел, і ще багато чого такого. Ніна чудово розуміла, що з криком на бліду беззахисну адміністраторку Олена виливає гіркоту вчорашнього з'ясування стосунків із шефом, крах ілюзій, невдале життя, безсонну ніч у купе; врешті Олена жбурнула рушником у збентежене лице дівчини за стійкою і, засапавшись, повернулася до номера.

— Легше стало? — сухо поцікавилася Ніна.

— Вони в мене, суки, до вечора й вікна помиють, і ковролін у кімнаті перестелять, — Олена вийняла з сумки пластикову пляшку з водою. — Ану ходімо, поки я в діловій формі, коли там робочий день починається в їхній конторі?

— О десятій.

— О десятій! Ти ба, сибарити собачі, сплять допізна... Ходімо!

ЗМІСТ

ВІТА НОСТРА	3
САМУМ	
ОДЕРЖИМА (<i>роман у чотирьох історіях</i>)	393
Історія перша: демон	395
Історія друга: гра в наперстки	439
Історія третя: післязавтра	492
Історія четверта: ювілей	547
ЕЛЕКТРИК (<i>повість</i>)	615
САМУМ (<i>оповідання</i>)	660
ХРУЩ (<i>оповідання</i>)	689